

proizvesti sadržaj svoje odbrane, kao što je javno tužišalaštvo moralo samo proizvesti sadržaj svoje optužnice. Rezultat im je gotovo isti! Tek ako se isključi „**delanje**“ pojavljuje se razlika: Dobrica Ćosić više vjeruje u preodgoj izvan zatvora. Ja takvu odbranu u cjelini odbijam, kao krajnje ponižavajuću izmišljotinu, kojom se zamjenjuje stvarni sadržaj mog slučaja...“ (str. 282)

Ćosić uspijeva gotovo u svemu. Postaje definitivno i konačno otac nacije, vođa svekolikog srpstva, mitska ličnost. Organizuje izradu i učestvuje u nastajanju Memoranduma SANU, organizuje nemire na Kosovu, pomaže Miloševiću na uzimanju i učvršćivanju vlasti, stvara Jovana Raškovića i Radovana Karadžića i na kraju postaje Predsjednik Republike treće Jugoslavije.

Godine 1984. i 1985. Ćosić kreće u akciju instrumentaliziranja Srba sa Kosova, što predstavlja pravi početak velike tragedije koja snalazi sve narode Jugoslavije. Odlučio se za Srbe sa Kosova. Njih je obmanjivao, lagao, organizovao, sa njima je manipulirao. Taj njegov rad, ta njegova ilegalna borba, je pravi početak. Poslije će doći Memorandum, Miloševićevo obraćanje Srbima na Kosovu Polju 24. aprila 1987 riječima: „Niko nesme da vas bije“, Osmu sjednicu, mitinzi istine, Ustav iz marta 1989, Miloševićev govor na Gazimestanu 28. juna 1989, ratovi u Sloveniji, Hrvatskoj, Bosni, Kosovu, deportacije, koncentracioni logori, masovne grobnice, genocid. Ćosić sve to naziva humanim preseljenjem naroda i konačnim rješenjem srpskog nacionalnog pitanja.

Ovom redosljedu zbivanja prethodila je Ćosićeva **pristupna beseda** održana 29. marta 1978 u Srpskoj akademiji nauka i umetnosti. Tada je Dobrica Ćosić nagovijestio svoji novi politički angažman i pohod koji se okončao raspadom druge Jugoslavije ali i njegovim izborom za predsjednika Republike treće Jugoslavije. Navedeni redosljed zbivanja impresivno pokazuje poguban značaj i uticaj ove besjede i njenog besjednika na tragediju naroda druge Jugoslavije.

Lajt motiv ove besjede kojom Ćosić najavljuje svoju mesijansku misiju je tuđa misao izrečena u drugom vremenskom kontekstu drugčije formulisana i sa sasvim drugim

značenjem. Naime, vojvoda Živojin Mišić, koji je prije Kolubarske bitke preuzeo komandu nad Prvom armijom, koja se nalazila u rasulu, od ranjenog generala Petra Bojovića koji mu je tom prilikom rekao: „Sve što mi vojnici uspemo u ratu političari upropaste u miru.“

Ćosić 1978. godine tu misao smješta u novi kontekst kao ključnu misao besede: „Pobednici u ratu, poraženi u miru“.

P.S.

Trideset godina kasnije, 2008. godine, u predgovoru za knjigu Nikole Koljevića: „Stvaranje Republike Srpske“, Ćosić je napisao: „Ogromnim žrtvama stvorena je Republika srpska; Prva srpska država preko Drine... To je u nizu nacionalnih poraza jedina velika pobjeda srpskog naroda u poslednjim decenijama dvadesetog veka“...

Poslije toga nije se oglašavao.

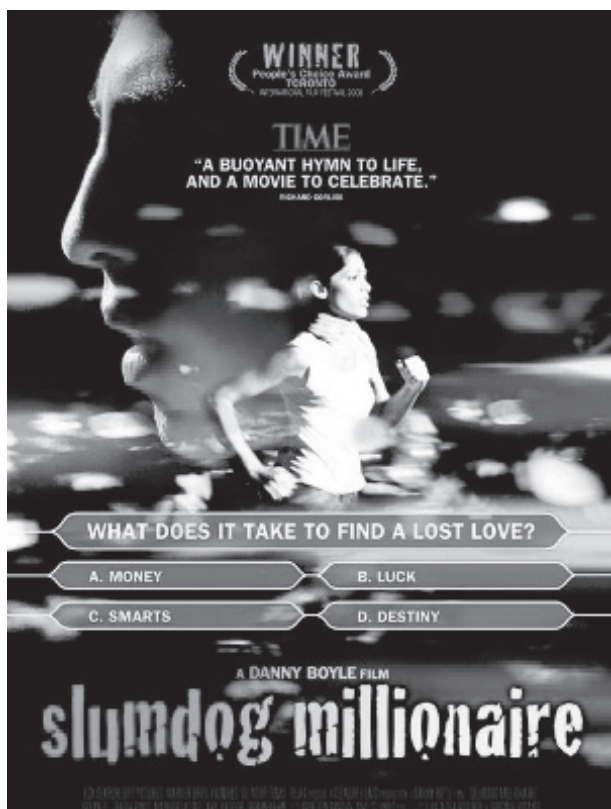
Rasim MURATOVIĆ

PROFITABILNA FILANTROPIJA

Danny Boyle, *Slumdog Millionaire*, gl. u. D. Patel, A. Kapoor, S. Shukla, UK/USA, 2008.

“Milioner sa ulice”, film režisera Dannija Boyla, koji je u februaru ove godine nagrađen sa čak osam Oskara, snimljen je prema romanu “Pitanje i odgovor”, indijskog pisca i diplomate Vikasa Svarupa.

Nismo čitali ovaj roman, i cijelo podsjećanje na scenarij bi bilo nepotrebno da film “Miloner sa ulice” nije tako bolno sinkretizirao zadivljujuće obilje naratorskih klišeja za što scenarij snosi veliki dio krivice. Priča je zasnovana na čvrstim teleološkim temeljima, gdje događaji iz djetinjstva i mladosti kulminiraju u nekom centralnom događaju – u slučaju ovog filma, tv-kvizu, gdje glavni junak, Džemal, pred očima cijele nacije ostvaruje san miliona. No, za Džemala taj san miliona ljudi je tek instrument da zadivi i dobije Latiku, svoju ljubav iz djetinjstva, čime potvrđuje svoju izvrsnost u odnosu na pomenute milione.

Ono što imamo pred očima liči na Coelhoovu esencijalističku didaktiku čija je osnovna intencija ipak zabaviti, a ne problematizirati. Junak pati, ali pošto je patnja plamen kušnje, narativi te vrste otkrivaju nam svijet koji ima stabilnu i smislenu strukturu u kojoj nam je dopušteno da katarzično uživamo u junakovoj nagradi za patnju.

Treba reći da ni Boyleovo maslo nije za ramazana! Autor "Trainspottinga" se već pokazao majstorom u snimanju filmova prema dokazanim romanima, a ono što mi dobijemo na ekranu jeste kvalitet režiserovog čitanja književnog štiva. Boyle je u Svarupovom romanu (nagrađenom „Nagradom Bucker“) pročitao finu, trivijalnu do topline, evokaciju na Toma Sojera i slične poetike. Boyle nije prvi koji se igrao s klišeima (iako Boyle nema kapacitet ni mašte, ni strasti da bi stajao uz rame jednog Tarantina ili jednog Rodrigueza), ako je u njegovom posljednjem ostvarenju uopće riječ o igri i parodiranju.

Pa ipak, prvih pola sata filma su toliko dobri da pomislite da je u pitanju pravo remek-djelo. Scena u kojoj mali Džemal dangubi u živopisnoj hali, a potom, ostavši zbog bratove osvete zarobljen u istoj, skače u podublju čenifu,

samo da ne bio ostao uskraćen da vidi zvijezdu Bollywooda, Amitabh Bachchana, koji mu još – iako je prije par minuta ronio u čenifi – i daje autogram, može se mjeriti sa legendarnim filmskim scenama kakav je, recimo, susret sestara u „Boji purpura“ ili vrhunskim književnim slikama kakva je, na primjer, isprazno čavrljanje beskućnika u Stainbackovom „Tortilla Flatu“. No, ubrzo slijedi razočarenje: rednik s klišeima neće prestati da pršti sve do kraja filma.

Film počinje dolaskom Džemala Malika (Dev Patel u svojoj prvoj filmskoj ulozi) na hindi verziju "Milionera". Na početku se zbunjena Džemalova pojava može objasniti tremom zbog nastupanja u emisiji. Međutim, već sljedeća sekvenca koja će neko vrijeme paralelno pratiti Džemalovo učešće na kvizu, a u kojoj ga neki debeli drot šamara, jasno daje do znanja da se razlog inicijalnog Džemalovog ponašanja krije u nečem drugom. Policija vjeruje da je Džemal varao na kvizu jer kako bi inače neobrazovano pseto sa ulice poput njega moglo doći do posljednjeg pitanja, kad fini ljudi poput profesora i doktora nisu došli ni blizu. Ono što slijedi kroz dobar dio filma jeste Džemalovo objašnjavanje odgovora na zadana pitanja koja u pravilu može zahvaliti traumatičnim iskustvima od djetinjstva pa nadalje. Iza svakog odgovora leži priča koju će Džemal podijeliti s policijskim inspektorom.

Slijedi odrastanje Džemala i njegovog brata Salima u predgrađu Mumbaija. Siromašno, ali bezbrižno djetinjstvo biva prekinuto smrću majke: dominantno muslimansko predgrađe će se naći u fokusu divljačke vjerske netrpeljivosti, a jedna od žrtava će biti i Džemalova i Salimova majka. Od tada, oni postaju beskućnici, čije odrastanje će biti obogaćeno iskustvom siromaštva, krađi, prošenja i konačnog Salimovog stasavanja u kriminalca i profesionalnog ubicu, koji prije svakog ubistva klanja dva rekata i zamoli dragog Allaha za oprost.

U pozadini tog odrastanja je data, na prvi pogled, trivijalna slika Indije ali prije, kritika te popularne slike koja obavezno uokviruje muslimansko-hinduistički sukob, siromaštvo, bande, prelijepa žene, čiste ali žestoke ljubavi, živopisni Taj Mahal, naivne turiste. Sve je to lijepo zakuhano u loncu zvanom „Milioner sa

ulice” i posoljeno Dickensovim realizmom. Siromašni jetim se zaljubljuje u siromašnu djevojčicu (isto tako jetima) koju uzdržava bogati mecena, dječak je voli cijelo vrijeme i čini enormne napore (koji, dakako, ne izlaze iz okvira prirodnog morala) da je dobije, a sve je to organizirano u najbanalnijoj od svih mogućih formi – tv-kvizu.

Tu je svakako i epistemološki momenat. Nasuprot filmovima koji prepotentno mistificiraju fenomen znanja (kao na primjer „Beautiful Mind” ili „Proof”), „Miloner sa ulice” je ovom problemu prišao lakonski: iza svakog našeg fundamentalnog znanja i svih velikih odgovora stoji neko mučno iskustvo (Džemalovi odgovori na kvizu objašnjeni su mučnim scenama iz njegovog djetinjstva). No, da ne otkrijemo previše!

Parafrazirajući Hitchcocka, koji je u svoju filantropiju uvrstio pružanje ljudima onoga što oni žele (u Hitchcockovom slučaju užasa i straha), recimo da je „Milioner sa ulice” vrhunski filantropski film. Ljudi žele film koji evocira neka sretna vremena kada su gledali filmove i čitali knjige, ne pitajući se šta oni znače. Ljudi žele Dickensa, a filantropski režiseri, poput Boylea, tu su da im ga daju.

Samedin KADIĆ

KUTIJA TAJNI O SKORO ZABORAVLJENIM PJESMAMA

Damir Imamović Trio, Abrašević Live, 2009.

Damir Imamović, ostavlja svoje slušaocce u uvjerenju, kako će se od njega imati nadati čemu, jer je u eri opšte estradizacije rijetki mladi čovjek koji sevdah pjeva na „način saza”. Dakle, sa izvjesnom dozom nazalnosti i konstantnim „klizanjem” po mekamima. A, to svakako, nije baš komercijalno.

No, odakle je sve počelo, šaputavo govori bajkovita pripovijest iz pera Meline Kamerić:

„Jednom davno jedna djevojčica po imenu Farah, koja je divno pjevala, nagovorila je svoga prijatelja filozofa Damira da zajedno otvore kutiju tajni o skoro zaboravljenim pjesmama.“

I sasvim sigurno da su Farah Tahirbegović i još neki ljudi koji si vjerovali u istu stvar, Damiru podarili krila na kojima su, svi skupa, mogli izmaštavati jedan novi svijet sevdaha, tj. zaviriti djetinjte iskreno i radoznalo u kutiju tajni.

U toj kutiji, sasvim sigurno je bila zagubljena mnoga lirska epopeja koja u međuvremenu živi svoju blijeđu presliku.

Dakle, Damira je, prije, otvorila iskrena drugarska situacija nego li familijarni background.

No, u mnogim razgovorima sa ljudima od tridesetak ljeta, čuje se jedno vrlo banalno ali utemeljeno pitanje: Zašto, uopšte, mladi ljudi pjevaju sevdah? Odnosno, kako da se nisu prije navukli na neke supkulturalne trendove? Možda je to neki retro? Mogla bi biti i nesposobnost da se promaknu neki novi tokovi?

Ipak, Damir u svijet sevdaha dolazi iz onog esencijalnog urbanog miljea, kojemu ova pjesma i duguje svoje postojanje, za razliku od većine pjevača sevdaha koji paticipiraju u svemu tome shodno svojim konzervativnim pobudama. I, to se da osjetiti, jer rijetko ko ulazi danas u polje sevdaha sa svim tim iskustvom odrastanja kroz alternativne muzičke izražaje, kakvo Damir posjeduje, dajući bosanskoj poravnoj pjesmi novu notu urbanosti.